

KS. ŁUKASZ SZYDEŁKO

Św. Jan Kanty w nauczaniu kard. Karola Wojtyły – papieża Jana Pawła II

Ważną wskazówkę na temat roli świętych w swoim życiu dał bł. Jan Paweł II w swojej książce pt. *Wstańcie, chodźmy!* Zamieścił tam znamienne słowa: „Jak wiadomo, zostałem wyświęcony na kapłana w dniu Wszystkich Świętych. Dzień ten zawsze stanowi dla mnie największe osobiste święto. Z Bożej dobroci dane jest mi obchodzić rocznicę święceń kapłańskich w dniu, w którym Kościół wspomina mieszkańców nieba”¹.

Świętość jest bez wątpienia jednym z ważniejszych tematów bogatego nauczania Karola Wojtyły zarówno jako arcybiskupa krakowskiego, jak i papieża Jana Pawła II. Jej dowartościowanie zarówno w aspekcie teologicznym, jak i duszpasterskim było zawsze jedną z podstawowych cech jego posługi. Często akcentował podstawowe znaczenie świętości w życiu i misji Kościoła jako zbawczej wspólnoty. Bez wątpienia szczególnie bliskimi dla Karola Wojtyły byli święci wywodzący się z archidiecezji krakowskiej. W homilii przygotowanej na obchody tysiąclecia diecezji krakowskiej stwierdzał: „Stają przed nami święty Stanisław, błogosławiony Wincenty Kadłubek, Piotr Wysz, Zbigniew Oleśnicki, Bernard Maciejowski i Adam Stefan Sapieha; stają pośród nas Jan Długosz, święty Jan Kanty i błogosławiony Piotr Dańkowski, i tylu innych biskupów i kapłanów, którzy pozostali nie tylko w pamięci Kościoła, ale zapisali się w całej narodowej historii i kulturze [...]. Dzięki świadectwu ich świętości, dzięki temu środowisku wiary, jakie przez dziesięć wieków tworzyli i tworzą

---

¹ Jan Paweł II, *Wstańcie, chodźmy!*, Kraków 2004, s. 27.

w Krakowie, stało się możliwe, by u końca tego tysiąclecia, właśnie nad brzegiem Wisły, u stóp wawelskiej katedry padło wezwanie zmartwych-wstałego Chrystusa: Piotrze, «paś baranki moje!»². Karol Wojtyła bardzo często odnosił się do dziedzictwa, jakie pozostawili po sobie święci i błogosławieni wywodzący się z ziemi krakowskiej.

1. Wzór profesora

W rozważaniach, refleksjach, konferencjach czy listach pasterskich arcybiskupa krakowskiego nie mogło zabraknąć wybitnej postaci św. Jana Kantego, profesora Akademii Krakowskiej. Karol Wojtyła najczęściej odwoływał się do tej postaci przy okazji inauguracji roku akademickiego w Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie³. Doskonałą okazją były też rocznice związane z postacią świętego. Na czasy pastrozowania arcybiskupa Wojtyły przypadły aż trzy takie wyjątkowe wydarzenia: w roku 1964 świętowano sześćsetlecie istnienia Uniwersytetu Jagiellońskiego, w roku 1967 obchodzono dwusetną rocznicę kanonizacji świętego, a w roku 1973 – pięćsetną rocznicę jego śmierci.

Kościelne uroczystości upamiętniające 600-lecie najstarszej polskiej uczelni odbyły się przy relikwiach świętego w kolegiacie akademickiej św. Anny w Krakowie⁴. Z tej okazji metropolita krakowski wystosował list skierowany do duchowieństwa i wiernych archidiecezji⁵. Przypomniął w nim biografię zasłużonego dla Krakowa duszpasterza i naukowca, który przez swoje pracowite i ofiarne życie dostąpił chwały świętości. Podkreślił

---

² Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św. odprawianej na Błoniach w Krakowie*, 15 VI 1999, [w:] *Jan Paweł II, Pielgrzymki do Ojczyzny. Przemówienia i homilie*, Kraków 2005, s. 1158–1160.

³ K. Wojtyła, *Na inaugurację roku akademickiego w Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie*, [w:] *Nauczyciel i Pasterz. Listy pasterskie, komunikaty, zarządzenia 1959–1978*, Rzym 1987, s. 705–706.

⁴ W. Gasidło, *Ku czci świętego Jana z Kęt*, Kraków 1991, s. 6.

⁵ K. Wojtyła, *List na uroczystość św. Jana Kantego*, [w:] *Nauczyciel i Pasterz...*, dz. cyt., s. 115–118.

zasługi świętego dla rozwoju polskiej nauki, za co po dzień dzisiejszy ma swoje miejsce w pamięci Polaków, a tym bardziej mieszkańców Krakowa. Zdaniem arcybiskupa Wojtyły Jan Kanty zapisał się przede wszystkim swoją wyjątkową dobrocią, która po dzień dzisiejszy jest wiązana z jego postacią. Owa dobroć ma swoje szczególne odbicie w podejściu do uczącej się młodzieży. Wiemy z pewnością, że niemal od początków swojej kariery uniwersyteckiej popierał młodych i zdolnych ludzi, zarówno krewnych jak i całkowicie obcych, którzy ciągnęli za nim na studia do krakowskiej Alma Mater. Jeden z nich, Mateusz, został nawet w roku 1450 magistrem na wydziale filozoficznym⁶. Za taką postawę, pisze Wojtyła w liście pasterskim, możemy Go nazywać nie tylko patronem studentów, ale ogólnie młodzieży. „Jest Patronem profesorów, nauczycieli i wychowawców, a równocześnie studentów, uczniów i w ogóle młodzieży. Odczuwamy to nawet poprzez stulecia, że miał zawsze wiele zrozumienia dla jej potrzeb i trosk”⁷. Kończąc ten list Karol Wojtyła wskazał jeszcze jedną rację, dla której warto poznać św. Jana z Kęt. Rok 1964 był jednocześnie ósmym rokiem Wielkiej Nowenny przygotowującej do uroczystości milenium chrztu Polski. Poświęcony był on trosce o kulturę chrześcijańską, której z powodzeniem mógł patronować święty profesor⁸.

Na kolejną rocznicę, która przypomniała postać św. Jana Kantego, nie trzeba było długo czekać. W roku 1967 przypadła dwusetna rocznica jego uroczystej kanonizacji, której dokonał papież Klemens XIII w dniu 16 lipca 1767 roku⁹. Z tej okazji kard. Karol Wojtyła wydał krótki komunikat, który został odczytany we wszystkich świątyniach archidiecezji. Święty profesor został w nim nazwany szczególnym i wyjątkowym patronem Krakowa. Karol Wojtyła zachęcał również wiernych do pielgrzymowania do grobu świętego, aby tam polecać swoje sprawy i sprawy środowiska

---

⁶ M. Rechowicz, J. Swastek, *Jan z Kęt*, [w:] *Polski słownik hagiograficzny*, Warszawa 1994, s. 290.

⁷ K. Wojtyła, *List na uroczystość św. Jana Kantego*, dz. cyt., s. 115.

⁸ Tamże, s. 116.

⁹ J. Swastek, *Jan Kanty*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 7, Lublin 1997, k. 794.

akademickiego¹⁰. Z tej też racji metropolita krakowski wystosował list do Ojca Świętego Pawła VI, w którym podkreślił zasługi świętego dla rozwoju nauki i prosił o szczególne błogosławieństwo na czas uroczystych obchodów rocznicy kanonizacji¹¹.

Kolejną datą, w której uwaga Kościoła w Polsce zwrócona była na św. Jana z Kęt, był rok 1973. Przypadała wówczas pięćsetna rocznica jego śmierci. Na miesiąc październik tego roku zaplanowano szereg uroczystości przypominających i upamiętniających postać świętego profesora. Ogólnopolskie uroczystości kościelne odbyły się w Krakowie przy grobie świętego w kolegiacie św. Anny z udziałem Episkopatu Polski pod przewodnictwem prymasa kard. Stefana Wyszyńskiego¹².

W ciągu krótkiego czasu metropolita krakowski kard. Karol Wojtyła wygłosił 4 kazania, zarówno w Kętach, miejscowości, w której urodził się św. Jan, jak i w kościele św. Anny, gdzie zostały złożone jego doczesne szczątki. W swoich kazaniach pasterz krakowski, podkreślając wielkość Jana z Kęt i analizując jego drogę do świętości, wskazywał na rolę, jaką odegrały w jego życiu dwie wspólnoty: rodzinna i parafialna. Człowieka takiego formatu duchowego – podkreślał Karol Wojtyła w Kętach – mogła ukształtować jedynie rodzina mocno zaangażowana w życie Kościoła¹³. „Przed pięciuset laty rodzina, rodzice Jana, zakorzenieni w Kościele, w tej parafii, dając początek życiu swojego dziecka, wychowując to dziecko w duchu wiary i moralności czerpanych z Ewangelii, ukształtowali człowieka, który przez rodzinę wpisał się w Kościół; a przez Kościół wpisał się w dzieje narodu, w dzieje rodziny ludzkiej, w dzieje zbawiania człowieka: wpisał się wielkimi zgłoskami”¹⁴. Zdaniem Karola Wojtyły istot-

---

¹⁰ K. Wojtyła, *Komunikat o 200. rocznicy kanonizacji św. Jana Kantego*, [w:] *Nauczyciel i Pasterz...*, dz. cyt., s. 232.

¹¹ K. Wojtyła, *List do Ojca Świętego z prośbą o błogosławieństwo w okazji 200 – rocznicy kanonizacji św. Jana Kantego*, [w:] *Nauczyciel i Pasterz*, dz. cyt., s. 46.

¹² *Obchody 500 rocznicy śmierci św. Jana Kantego*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 26 (1973) nr 5–6, s. 328–329.

¹³ K. Wojtyła, *Kazanie wygłoszone w kościele parafialnym w Kętach*, 14 X 1973, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Akta Kardynała Karola Wojtyły, E III/10, s. 271–276.

¹⁴ Tamże, s. 273.

nym elementem mającym wpływ na kształtowanie osobowości przyszłego świętego miała jego wiara i kontakt z Pismem Świętym. Słowo Boże gościło w duszy Jana od lat dziecięcych i młodzieńczych. Ono to wyprowadziło go z rodzinnych Kęt do Akademii Krakowskiej, prowadziło go przez lata studenckie, a potem profesorskie. To słowo objawione wiodło go przez całe długie, przeszło osiemdziesięcioletnie życie i ostatecznie doprowadziło go do chwały świętości¹⁵.

Metropolita krakowski w swoich kazaniach o św. Janie Kantym podkreślał prawdę, że świętość tego człowieka kształtowała się w jego zwyczajnej, pracowitej codzienności: studenta, zdobywającego kolejne etapy awansu zawodowego, wreszcie uczonego magistra, profesora Akademii Krakowskiej¹⁶. Jako profesor odznaczał się wyjątkową solidnością i uporządkowaniem swojego życia, które jednocześnie szło z jego rozwojem duchowym. „On z dnia na dzień i z roku na rok czynił to, co czyni każdy profesor: przygotowywał wykłady, przyswajał szeroki zasięg myśli już współczesnej swoim studentom, z całym szacunkiem obcował ze wszystkim, co myśl ludzka aż do jego czasów wniosła w skarbiec wiedzy”¹⁷.

2. Wzór duszpasterza akademickiego

W przemówieniu na zakończenie uroczystości upamiętniających pięćsetną rocznicę śmierci świętego Jana kardynał Karol Wojtyła podkreślał jeszcze jedną ważną cechę tego świętego. Był on nie tylko znakomitym profesorem, lecz także duszpasterzem otwartym na potrzeby człowieka.

---

¹⁵ K. Wojtyła, *Kazanie wygłoszone w kościele św. Anny w Krakowie podczas uroczystości liturgicznych św. Jana Kantego*, 20 X 1973, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Akta Kardynała Karola Wojtyły, E III/10, s. 285–292.

¹⁶ K. Wojtyła, *Kazanie wygłoszone w kościele św. Anny w Krakowie w czasie inauguracji roku akademickiego 1973/1974*, 14 X 1973, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Akta Kardynała Karola Wojtyły, E III/10, s. 275–279.

¹⁷ K. Wojtyła, *Kazanie wygłoszone w kościele św. Anny w Krakowie podczas uroczystości liturgicznych św. Jana Kantego*, 20 X 1973, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Akta Kardynała Karola Wojtyły, E III/10, s. 286.

W historii Kościoła – podkreślał Karol Wojtyła – jest niewiele takich postaci, które w tak doskonały sposób łączyłoby stanowisko profesorskie i jednocześnie posłannictwo duszpasterskie. Jan z Kęt był na swoje czasy tym, kogo w dzisiejszych czasach nazywamy duszpasterzem akademickim. Śmiało zatem można go nazywać patronem duszpasterstwa studentów. Kolegiata św. Anny, gdzie spoczywają jego relikwie, winna stanowić i poniekąd stanowi ośrodek całego duszpasterstwa akademickiego w Krakowie¹⁸. Wszyscy studenci, profesorowie, ludzie związani ze środowiskiem akademickim mają w osobie św. Jana bezcennego patrona, który jest dla nich przykładem, a jednocześnie orędownikiem. „Wszyscy przybywamy tutaj, ażeby jeszcze raz niejako znaleźć się pod Jego patronatem i żeby powiedzieć sobie, a także i światu, jak ten patron jest dla nas drogi i nieprzemijający. A nieprzemijający jest dlatego, ponieważ sprawy, które reprezentuje niejako z nieba święty Jan Kanty są wciąż żywe, są pełne treści”¹⁹.

3. Wzór poszukiwania i głoszenia prawdy

Po swoim wyborze na Stolicę Piotrową 16 października 1978 roku Karol Wojtyła zabrał ze sobą do Rzymu wielką cześć, jaką żywił do św. Jana. Już jako Ojciec Święty Jan Paweł II kilkakrotnie dawał temu wyraz w swoim nauczaniu. Świadczą o tym nawiązania do tego głównego patrona archidiecezji krakowskiej i miasta Krakowa najczęściej czynione z okazji dorocznej uroczystości liturgicznej bądź też w czasie spotkań z rodakami, środowiskiem akademickim czy momentach ważnych dla Kościoła i ojczyzny²⁰. W trudnych chwilach stanu wojennego wprowadzonego

---

¹⁸ K. Wojtyła, *Słowo na zakończenie uroczystości ku czci św. Jana Kantego w kościele św. Anny w Krakowie*, 21 X 1973, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Akta Kardynała Karola Wojtyły, E III/10, s. 291–296.

¹⁹ K. Wojtyła, *Kazanie wygłoszone w kościele św. Anny w Krakowie*, 21 XII 1973, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Akta Kardynała Karola Wojtyły, E III/10, s. 441–445.

²⁰ W. Gasidło, *Ku czci świętego Jana z Kęt*, dz. cyt., s. 7.

w Polsce wołał ze Stolicy Piotrowej w Rzymie: „Przy relikwiach świętego Jana z Kęt w akademickim kościele św. Anny w Krakowie od pokoleń skupia się życie uniwersyteckie. Wiedza i mądrość szuka przymierza ze świętością”²¹. Jan Paweł II zachęcał także, aby pomimo trudności trwać na straży tych wartości, które reprezentował sobą św. Jan, troszcząc się o swój intelektualny i duchowy postęp dla dobra Ojczyzny i jej właściwego rozwoju.

Jan Paweł II, odwołując się do postaci świętego profesora, bardzo często nawiązywał do roli uniwersytetów na polskiej ziemi. Podkreślał, że środowisko akademickie tworzy wyjątkową wspólnotę, która musi opierać się na szacunku do prawdy, a także na wolności w poszukiwaniu i jej przekazywaniu. Takim sługą prawdy był św. Jan Kanty. To właśnie on niestrudzenie poszukiwał prawdy i dbał o jej przekaz, o właściwy rozwój środowiska akademickiego. Tym samym oddawał niezastąpione niczym przysługi kulturze narodowej i całej ojczyźnie²².

W przemówieniu wygłoszonym do środowisk akademickich z racji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego 7 czerwca 1997 roku Jan Paweł II wymienił świętych związanych z tym uniwersytetem. Do przedstawicieli świata nauki z całej Polski mówił wtedy Jan Paweł II te pamiętne słowa: „Wiek XV bowiem to w historii Krakowa wiek świętych, i to świętych związanych ściśle z Uniwersytetem. Wtedy na Uniwersytecie kształcił się, a potem nauczał św. Jan z Kęt, którego szczątki doczesne znajdują się w tej właśnie akademickiej kolegiacie św. Anny. A obok niego szereg innych, jak błogosławiony Stanisław Kazimierczyk, Szymon z Lipnicy, Ładysław z Gielniowa czy też cieszący się opinią świętości Michał Giedroyc, Izaak Boner, Michał z Krakowa i Mateusz z Krakowa. To tylko niektórzy spośród całej rzeszy tych, którzy na drodze szukania prawdy doszli zarazem do szczytów świętości i tworzą duchowe piękno naszego Uniwersytetu”²³. Warto podkreślić, że św.

---

²¹ Jan Paweł II, *Bądź z nami w każdy czas! Modlitwa Jana Pawła II za Ojczyznę*, Rzym 1983, s. 63.

²² W. Gasidło, *Ku czci świętego Jana z Kęt*, dz. cyt., s. 8–9.

²³ Jan Paweł II, *Przemówienie wygłoszone z okazji sześćsetlecia Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, [w:] tenże, *Pielgrzymki do Ojczyzny*, dz. cyt., s. 985.

Jan z Kęt otwiera ten krąg świętych piętnastowiecznych tworzących tzw. *felix saeculum Cracoviae* i jest w tym szeregu postacią dominującą. Papież zachęcał, aby przez jego przyczynę polecać Panu Bogu sprawę rozwoju uniwersytetów w naszej ojczyźnie²⁴. Świat potrzebuje naukowej dociekliwości, wnikliwości w stawianiu pytań i uczciwości w poszukiwaniu na nie odpowiedzi. Świat dziś potrzebuje w dziedzinie nauki ludzi na wzór św. Jana Kantego.

Kardynał Karol Wojtyła, a później papież Jan Paweł II w swoim nauczaniu ukazał świętego Jana z Kęt jako postać wybitną, a jednocześnie bliską drugiemu człowiekowi. Podkreślał jego status profesora, zapal w zdobywaniu i przekazywaniu wiedzy oraz wrażliwość na potrzeby środowiska, w którym przyszło mu żyć. Zdaniem Karola Wojtyły Jan Kanta oddał wielkie zasługi sobie współczesnym, ale wyświadcza je również nam współcześnie żyjącym, dając przykład świętego i pracowitego życia.

Przemysław

KS. ŁUKASZ SZYDEŁKO

Abstrakt

Karol Wojtyła jako kapłan, biskup i papież w swoim nauczaniu i przepowiadaniu poświęca wiele uwagi świętemu Janowi z Kęt. Widzi w nim wzór oddanego profesora, naukowca, a jednocześnie otwartego na potrzeby innych duszpasterza. Podkreślał takie cechy jego charakteru jak pracowitość, solidność, wrażliwość, zapal w zdobywaniu wiedzy. To wszystko, zdaniem Karola Wojtyły, czyniło ze świętego Jana Kantego postać wybitną i godną naśladowania.

Słowa kluczowe

Jan Kanta, Karol Wojtyła, Jan Paweł II, kazanie, świętość

---

²⁴ Tamże, s. 989.

Abstract

St. John Kanty in the teaching of Cardinal

Karol Wojtyła – Pope John Paul II

Karol Wojtyła, as a priest, bishop and Pope in his teaching and preaching is committed to St. John of Kety. He considers him an exemplar of a dedicated professor, researcher and at the same time a shepherd open to others. He emphasized the qualities of his character such as diligence, reliability, sensitivity, enthusiasm to acquire knowledge. All that, according to Karol Wojtyła, made St. Jan Kanty an outstanding and exemplary person.

Keywords

John Kanty, Karol Wojtyła, Pope John Paul II, sermon, holiness

